

POLOŽAJ TERJATEV DELAVCEV V INSOLVENČNIH POSTOPKIH: PRAVNO-EKONOMSKA IN PRIMERJALNO-PРАВNA ANALIZA

Jaka Cepec*

UDK: 349.2:347.736:005.962

Povzetek: Prispevek predstavlja pravno - ekonomsko in primerjalno - pravno analizo položaja terjatev delavcev v insolvenčnih postopkih. Avtor pri tem v okviru pravno – ekonomske analize poudarja, da poseben položaj terjatev delavcev v insolvenčnem postopku predstavlja redistribucijo predinsolvenčnih upravičenj, ki ji sorazmerno velik del pravno – ekonomske teorije načeloma nasprotuje, avtor pa zagovarja tezo, da so izjeme od prepovedi redistribucije v določenih primerih pogojno dopustne, in sicer takrat, kadar gre za upnike, ki ne morejo razpršiti svojega tveganja, in v primerih neprostopoljnih upnikov. V okviru primerjalno pravne analize avtor ugotavlja, da vsi analizirani pravni redi terjatve delavcev obravnavajo prednostno, bodisi kot prednostne terjatve bodisi kot stroške postopka. Razlike med ureditvami nastanejo predvsem v obsegu terjatev (časovno in v absolutnem znesku), ki jim pravo priznava poseben status oziroma prednost.

Ključne besede: insolvenčni postopki, terjatve delavcev, prednostne terjatve, stečaj, prisilna poravnava, terjatve.

WORKERS' CLAIMS IN INSOLVENCY PROCEEDINGS, A COMPARATIVE AND ECONOMIC ANALYSIS

Abstract: The article presents a law and economics and comparative analysis of workers' claims in insolvency proceedings. In the context of law and economics analysis, the author points out that the priority posi-

* Jaka Cepec, doktor pravnih znanosti, asistent na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani
jaka.cepec@ef.uni-lj.si

Jaka Cepec, PhD, Assistant at the Faculty of Economics, University of Ljubljana, Slovenia

tion of worker's claims in insolvency proceedings represents a redistribution of pre-insolvency entitlements which is contrary to the position of the important part of law and economics theory. The author is potentially in favor of exceptions to the general rule of prohibiting re-distributional effect of insolvency law in cases where creditors cannot successfully diversify their risk and in cases of involuntary creditors. Comparative legal analysis shows that in all compared legal systems workers' claims have a preferential position as they are considered as priority claims or as costs of the procedure. The differences between compared systems are essentially within the scope of workers claims (in time and in absolute terms) that have a special (priority) status.

Key words: *insolvency proceedings, winding-up, financial reorganization, priority claims, workers claims, claims.*

1. UVODNO

Položaj terjatev delavcev v insolvenčnih postopkih je tako v pravno – ekonomski teoriji kot tudi v primerjalno pravni praksi povezan z vprašanjem redistribucije pravic med posameznimi insolvenčnimi upniki. Terjatve delavcev imajo namreč že tradicionalno drugačen (boljši) položaj od drugih nezavarovanih terjatev.¹ V ta namen pravni redi uporabljajo dve temeljni rešitvi in sicer (a) terjatve delavcev se definirajo kot prednostne terjatve, ki imajo prednost pred poplačilom ostalih nezavarovanih upnikov in/ali (b) terjatve delavcev se poplačajo iz posebnih javnih skladov za poplačilo terjatev upnikov.²

V okviru prve rešitve pravni redi, vsaj delu terjatev delavcev, priznavajo boljši položaj od ostalih nezavarovanih upnikov in sicer tako, da jih uvrščajo bodisi med stroške insolvenčnega postopka bodisi v posebni razred upnikov, ki ga imenujemo prednostni upniki. To pomeni, da so navedene terjatve poplačane z boljšim vrstnim redom od drugih nezavarovanih terjatev. Drugo rešitev predstavlja sistem varstva pravic delavcev skozi posebno obliko socialnih zavarovanj.

¹ Da imajo terjatve delavcev prednost pri poplačilu v insolvenčnih postopkih je tako na primer določal že francoski Code de Civil (Code de Napoleon) iz leta 1804. Glej npr. Bronstein, 1987.

² Ti javni skladi v bistvu predstavljajo posebno obliko socialnega zavarovanja. Prvi takšni skladi so bili ustanovljeni v Evropi, v 70. letih 20. stoletja in sicer v Belgiji (1967), na Nizozemskem (1968), na Švedskem (1970), na Danskem (1972), na Finskem, Norveškem in v Franciji (1975) itd.

V članku bom analiziral kakšna so stališča pravno – ekonomske stroke in kakšna je primerjalno pravna ureditev položaja terjatev delavcev v insolvenčnih postopkih. V zadnjem poglavju bom zgoščeno predstavil pravno ureditev varstva terjatev delavcev v slovenski ureditvi ter dejanski obseg poplačila terjatev delavcev v slovenskih insolvenčnih postopkih v letih med 2008 in 2013.

2. (RE)DISTRIBUCIJA PRAVIC V INSOLVENČNEM PRAVU

Za razliko od izvršilnega prava je za insolvenčno pravo značilno, da gre za postopek kolektivnega poplačila upnikov in da se temeljno načelo izvršilnega prava »prvi pride, prvi melje« zamenja s pravili kolektivnega poplačila upnikov po načelu enakopravnosti.³ Eno izmed pomembnejših vprašanj pri poplačilu upnikov v insolvenčnem pravu je, ali naj imajo terjatve enak ali različen položaj, kot bi ga imele v izvršilnih postopkih. Zastavi se torej vprašanje (re)distribucije pravic v insolvenčnem pravu. Pri vprašanju redistribucije pravic v insolvenčnem pravu je pravno ekonomska teorija razdeljena na dve temeljni šoli, in sicer na zastopnike šole procesualistov,⁴ ki zastopajo stališče, da mora biti insolvenčno pravo zgolj procesni mehanizem, ki je namenjen temu, da so upniki čim bolje poplačani, in šolo tradicionalistov,⁵ ki zagovarja stališče, da je insolvenčno pravo namenjeno obravnavi širših družbenih in socialnih problemov, ki nastanejo ob insolventnosti dolžnika.⁶

Temeljno stališče procesualistov je, da insolvenčni postopki ne morejo in ne smejo biti sredstvo za redistribucijo predinsolvenčnih upravičenj upnikov. Insolvenčno pravo obstaja namreč izključno kot skupen forum za kolektivno izvršbo in tako ne more vsebovati pravil o redistribuciji upravičenj oziroma premoženja med posameznimi skupinami upnikov ali med upniki in družbeniki dolžnika. Interesi oziroma upravičenja delavcev, dobaviteljev, strank (potrošnikov), lokalne skupnosti in drugih so lahko v insolvenčnih postopkih upoštevani samo do meje, kot bi bili ti interesi upoštevani zunaj insolvenčnih postopkov. Izjeme so dovoljene le v

³ Seveda ima tudi načelo, da se upniki v izvršilnem postopku poplačajo po tistem vrstnem redu, po katerem so pridobili pravico do poplačila iz tega predmeta nekatere izjeme. Analiza teh izjem ni predmet tega članka in jih avtor zato ne obravnava.

⁴ Glavni predstavniki šole procesualistov so Jackson, Baird, Adler, Rasmussen, Bradley, Skeel itd.

⁵ Najpomembnejši predstavniki so Warren, Gross, Korobkin, Goode, Keay itd.

⁶ Frost, 1995, str. 82.

primeru, če bi to pomenilo povečanje učinkovitosti postopka, torej če bi zaradi redistribucije pravic bili upniki kot celota poplačani bolje.⁷ Ekonomska analiza prava, ki je temeljno normativno orodje procesualistov, nasprotuje redistribuciji, ker bi ta predstavljala prevladujočo spodbudo za izbiro med izvršilnimi in insolvenčnimi postopki (*forum shopping*), in to zgolj na podlagi tega, kakšen položaj bi imel določen akter v posameznem postopku. Takšne spodbude nasprotujejo temeljnemu cilju insolvenčnega prava, ki mora biti procesni institut, ki omogoča, da se v urejenem pravnem postopku reši problem skupnega delovanja upnikov in se s tem doseže *ex ante* in *ex post* učinkovitost. Zastopniki teorije procesualistov tako poudarjajo, da so redistribucijska pravila v insolvenčnem pravu v svojem bistvu tatvina in so absolutno napačna.⁸ Opozarjajo, da je insolventnost dolžnika predvidljivo poslovno tveganje, ki je vključeno v ceno kapitala. Nezavarovani upnik dobi večjo obrestno mero za večje tveganje in obratno. Zato ni nobenega razloga za to, da bi se potem v insolvenčnem postopku to negiralo in z redistribucijo spreminjalo te položaje in s tem tveganja.⁹

Redistribucija premoženja v insolvenčnih postopkih s ciljem, da se ohranjajo delovna mesta in preprečijo težave lokalnih skupnosti zaradi propada lokalno pomembnih gospodarskih družb pomeni zgolj povečanje negotovostih vseh deležnikov v gospodarstvu, dodatne izgube premoženja, s tem nižja poplačila upnikov, višanje obrestnih mer in posledično zmanjšanje gospodarske aktivnosti. Socialni programi za delavce in lokalne skupnosti tako ne morejo biti »breme« insolvenčnega prava. Zgolj ekonomsko učinkoviti projekti omogočajo nove zaposlitve in nove davke za lokalne skupnosti.¹⁰ Procesualisti ne nasprotujejo temu, da bi imeli delavci oziroma druge ekonomsko podrejene skupine pri poplačilu poseben položaj oziroma pravico do posebnih ugodnosti, vendar menijo, da mora biti takšen položaj potem urejen tudi v izvršilnem pravu, saj menijo, da insolvenčno pravo

⁷ Jackson, 2001, str. 31 in nasl.

⁸ Mooney svojo tezo slikovito pojasni z naslednjim stavkom: »Kljub simpatijam, ki jih imamo do Robina Hooda, ne moremo mimo tega, da je bil vendarle zgolj tat [crook].« Mooney še pojasni, da tradicionalisti redistributivno vlogo insolvenčnega prava opravičujejo s tem, da se z nastankom insolventnosti razmere vendarle bistveno spremenijo in da ni mogoče primerjati položaja delavcev, lokalne skupnosti in same gospodarske družbe pred in v insolvenčnem postopku. Glej Mooney, 2004, str. 931.

⁹ Jackson, Scott, v Bhandari, Weiss, 1996, str. 147.

¹⁰ Schwartz, 2005, str. 1265. Zelo podobno tudi Rasmussen in Skeel, 1995, str. 4, ki hkrati podobno kot Jackson in Scott opozarjata, da neučinkoviti insolvenčni postopki dvigujejo obrestno mero, saj se viša premija za tveganje, kar zmanjšuje gospodarsko dejavnost in lahko povzroči dodatno izgubo delovnih mest ter še večje težave lokalni skupnosti.

ni primeren forum za podeljevanje takšnih prednosti oziroma posledično za re-distribucijo bogastva. To pomeni, da nasprotujejo različni obravnavi terjatev v in izven insolvenčnega prava. Stiglitz, ki je sicer zagovornik omejene redistribucije, upravičeno izpostavlja, da delavci in ekonomsko odvisni (podrejeni) dobavitelji (poslovni partnerji) nimajo istih pogajalskih izhodišč in mehanizmov za nadzor tveganja, da bi lahko prilagodili zahtevano donosnost za svoje delo (višino plače), s katero bi lahko pokrivali tudi morebitni riziko neplačila oziroma insolventnosti dolžnika. Zato so absolutna stališča procesualistov, da je redistribucija neupravičena, napačna, saj ne upoštevajo nezmožnost določenih skupin, da prilagodijo svoje zahteve do dolžnika tudi z dodatno premijo na tveganje.¹¹

Nasprotniki procesualistov, tradicionalisti, menijo, da je redistribucija koristna in potrebna, saj omogoča reševanje širšega spektra težav, ki nastanejo pri insolventnosti dolžnika, pri čemer po pravilu izpostavljajo težave zaposlenih pri insolventnem dolžniku in interese lokalne skupnosti, kjer ima dolžnik sedež. Tradicionalisti menijo, da stvari niso tako preproste in jasne, kot to menijo procesualisti, in da nastanek insolventnosti dolžnika prinese številna nova vprašanja in razmerja, ki jih zunaj insolvenčnih postopkov nimamo. Izvršilni in insolvenčni postopki namreč ne predstavljajo zgolj dveh vzporednih (alternativnih) procesnih institutov, saj so razmerja med dolžnikom in upnikom oziroma upniki v obeh postopkih zelo različna. Predpostavka izvršbe je namreč, da dolžnik lahko poravnava vse svoje terjatve, predpostavka insolvenčnih postopkov pa, da dolžnik terjatev upnikov ne more več poravnati. Izvršilno pravo zato ureja predvsem razmerje med dolžnikom in upnikom, insolvenčno pravo pa v pretežni meri razmerja med upniki, ki si morajo razdeliti nezadostno premoženje dolžnika. Ker gre torej za dva različna, in ne zgolj vzporedna sistema, morajo biti posledično tudi razmerja med dolžnikom in upniki različno urejena.¹² Če naj insolvenčni postopki predstavljajo predvsem skupen forum za iskanje rešitve, je od tega foruma tudi legitimno pričakovati, da bo upošteval interese vseh članov tega foruma (tudi interese delavcev, družbenikov, lokalnih skupnosti itd.),¹³ saj ima insolventnost dolžnika širše posledice kot individualna izvršba.¹⁴ Kot tipičen primer objektivnega krite-

¹¹ Stiglitz v Claessens et al, 2001, str. 7 - 10. Glej na primer tudi Bronstein, 1987.

¹² Warren, v Bhandari, Weiss, 1996, str. 80. Warren pri tem tudi opozarja, da v izvršilnem pravu prav tako prihaja do favoriziranja in prednostnega poplačila upnikov, saj lahko dolžnik, dokler ni insolventen, praktično prosto izbira, katere upnike bo poplačal in katere ne oziroma v kakšnem vrstnem redu jih bo poplačeval.

¹³ Goode, 2011, str. 45.

¹⁴ Warren, v Bhandari, Weiss, 1996, str. 76–86. Podobno tudi Mednarodni denarni sklad, ki meni,

rija, na podlagi katerega mora biti dovoljena redistribucija, tradicionalisti navajajo (ne)zmožnost prenesti tveganje nastopa insolventnosti dolžnika oziroma (ne) zmožnost razpršiti tveganja. Delavci in ekonomsko odvisni dobavitelji namreč nimajo prave možnosti razpršiti tveganj morebitnega neplačila s strani dolžnika in zaradi ekonomske odvisnosti ter podrejenosti tudi nimajo možnosti, da bi si pred sklenitvijo pogodbe pri dogovoru o plačilu izgovorili dodatno premijo za tveganje. Delavci so hkrati praktično neprostovoljni kreditodajalci delodajalca, saj morajo delo vedno opraviti pred prejetjem plačila.¹⁵ Zelo podobno velja tudi za majhne, ekonomsko odvisne dobavitelje, ki so praktično v enakem, če ne celo slabšem položaju kot delavci. Poleg izgube lastnega posla bodo ostali brez dela tudi delavci, zaposleni pri teh majhnih dobaviteljih itd. Poseben primer so tudi potrošniki, ki plačajo blago oziroma storitve vnaprej, a blaga oziroma storitve potem nikoli ne prejmejo, ker je dolžnik postal insolventen.¹⁶ McCormack poudarja, da reorganizirana oziroma rehabilitirana gospodarska družba lahko prinese tudi druge dodatne koristi oziroma služi ohranjanju delovnih mest, razvoju lokalne skupnosti, znižuje stroške socialnega varstva za državo in lokalno skupnost itd. Zato naj ne bi bilo nerazumljivo, če bi zakonodaja tudi od zavarovanih upnikov zahtevala, da se odpovedo delu svojih terjatev, v korist navedenih ciljev, oziroma da bi tudi posamezni zavarovani upniki lahko bili preglasovani znotraj razreda zavarovanih upnikov in bi se tako morali podrediti predlagani reorganizaciji tudi z delno odpovedjo svoje terjatve.¹⁷

Upravičenja za redistribucijo v insolvenčnem pravu je mogoče utemeljiti tudi s pomočjo pogodbenih modelov insolvenčnega prava. Mokal tako izpostavlja, da akterji pri *ex ante* pogodbenem dogovoru ne poznajo vloge posameznih abstraktnih sopogodbениkov, saj nihče ne ve, v kakšnem položaju oziroma vlogi bo v nekem prihodnjem insolvenčnem postopku. Abstraktni pogodbeniki bi se zato zagotovo strinjali, da morajo biti šibkejši akterji (tisti, ki tveganje težje nosijo, npr. delavci) bolje zavarovani od upnikov, ki tveganje nosijo lažje. Ker

da postopki finančne reorganizacije poleg dodane vrednosti, ki jo prinese ohranitev delujočega podjetja, služijo tudi drugim ciljem, ki so pomembni za nacionalno gospodarstvo, npr.: ohranjanje delovnih mest, razvoj lokalne skupnosti, podpiranje podjetništva z odobritvijo druge možnosti itd. Glej International Monetary Fund, 1999, str. 14.

¹⁵ Zigel, 1995, str. 800. Glej tudi Finch, 2008, str. 608, ali Warren, v Bhandari, Weiss, 1996, str. 76–86 itd.

¹⁶ Finch, 2009, str. 610. S tem smo imeli izkušnje tudi v Sloveniji. Spomnimo se samo afere Zbiljski gaj in podobnih.

¹⁷ McCormack, 2008, str. 21.

bi abstraktni, nevedni pogodbeniki zagotovo sklenili tak dogovor, je določena redistribucija premoženja v insolvenčnem pravu dopustna oziroma zaželena.¹⁸ Izvršilna zakonodaja ne potrebuje natančnega definiranja prednosti pri poplačilu, saj temelji na domnevi, da ima dolжник dovolj premoženja, da lahko poplača vse svoje upnike. Posledično ni potrebe, da bi zakonodaja podrobneje določala posamezne razrede upnikov, ki imajo posebna upravičenja v izvršbi. Potreba po diferenciaciji posameznih vrst upnikov in s tem njihovih upravičenj pri poplačilu se pokaže namreč šele, ko dolжник nima dovolj sredstev za poplačilo vseh terjatev, torej v insolvenčnem postopku.¹⁹

3. PRIMERJALNO PРАВNA ANALIZA

V tem poglavju bom analiziral kakšen pristop so k varstvu terjatev delavcev v insolvenčnih postopkih uporabile posamezne primerjane države. V analizo sem vključil nacionalne ureditve tipičnih predstavnikov (»starševskih«) pravnih redov poglavitnih pravnih družin, v skladu z definicijo pravnih družin, kot sta jo postavila Zweigert in Kötz.²⁰ Kot predstavnika angloameriške pravne družine sem izbral pravna reda Združenih držav Amerike in Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske. Znotraj germanske pravne družine sem izbral nemški pravni red, ki velja v germanski družini za »starševski« pravni red. V romanski pravni družini sem izbral francoski pravni red, kot temeljnega predstavnika te družine. Analiziral sem predvsem vprašanje položaja terjatev delavcev v stečajnih postopkih, v primerjavi z drugimi nezavarovanimi terjatvami.

Pred analizo posameznih primerjanih pravnih redov bom na kratko predstavil tudi mednarodno pravno ureditev analiziranega problema. Varstvo pravic delavcev oziroma predvsem njihovih terjatev do delodajalca v primeru insolventnosti delodajalca namreč urejajo tudi nekateri mednarodni pravni viri.

Na prvem mestu naj omenim Konvencijo Mednarodne organizacije dela (MOD) št. 173 o varstvu zahtevkov delavcev v primeru insolventnosti delodajalca iz le-

¹⁸ Mokai, 2005, str. 118 in nasl.

¹⁹ Prav tam, str. 118. Tudi Mokai pa opozori na pomembno izjemo glede zavarovanih terjatev, torej terjatev, katerih poplačilo je zavarovano z določeno stvarno pravico.

²⁰ Zweigert in Kötz sta pravne rede razdelila v štiri temeljne družine, in sicer: romansko, germansko, nordijsko in angloameriško (common law) družino. Zweigert, Kötz, 1998.

ta 1992.²¹ Konvencija državam podpisnicam nalaga enega izmed dveh možnih načinov varovanja terjatev delavcev in sicer terjatve delavcev se naj obravnavajo kot prednostne terjatve (II. del konvencije) ali pa s pomočjo posebne jamstvene ustanove (III. del konvencije). V primeru varstva delavcev s prednostno pravico (torej poplačilo iz premoženja stečajnega dolžnika – delodajalca), ki Republike Slovenije ne zavezuje, konvencija določa minimum glede vrste in višine terjatev.²² Varovanje terjatev delavcev z jamstveno ustanovo pomeni, da države uredijo, da kadar delodajalec zaradi insolventnosti ni sposoben zagotoviti poplačila terjatev delavcev, to obveznost prevzamejo jamstvene ustanove. Konvencija določa minimalni obseg terjatev delavcev, za plačilo katerih jamči jamstvena ustanova.²³

Varstvo terjatev delavcev na ravni EU ureja Direktiva 2008/94/ES o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca (Ur. L. EU, L. 283/36), ki prvenstveno določa obveznost držav članic, da uredijo jamstvene sklade za poplačilo terjatev delavcev insolventnega delodajalca in določajo, da jamstvo ne sme biti krajše od treh mesecev (priporočljivo obdobje je šest mesecev) pred začetkom postopka.²⁴ Načela evropskega insolvenčnega prava določajo, da naj ima delavec prednostni vrstni red glede poplačila svojih terjatev plače in drugih terjatev, ki izvirajo iz pogodbe o zaposlitvi ali iz njenega prenehanja.²⁵

Dolžnost držav članic, da uredijo posebne javne jamstvene sklade ureja tudi 25. člen revidirane Evropske socialne listine (Svet Evrope).²⁶

Za razliko od večine mednarodnih virov pa UNCITRAL-ove smernice za insolvenčno pravo izhajajo iz teze, da je potrebno zmanjšati obseg prednostnih terja-

²¹ Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu zahtevkov delavcev v primeru insolventnosti njihovega delodajalca (Konvencija MOD št. 173), Ur. l. RS, št. 11/01 (4/01 – MP).

²² Konvencija tako določa, da je minimalno obdobje za katero velja prednostna pravica za zahtevke delavcev vsaj zadnje tri mesece pred insolventnostjo delodajalca ali pred prenehanjem zaposlitve in da mora zajemati tako plačilo nadomestila plače, odpravnine ob prenehanju zaposlitve kot tudi plačilo za dopust.

²³ Glej deveti do trinajsti člen Konvencije.

²⁴ Glej podrobnosti v direktivi. Predhodnica sedaj veljavne direktive je bila Direktiva 2008/94/ES o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca, ki je postala še posebej znamenita zaradi zadeve Frankovich v. Italy (C-6/90) s katero je Sodišče EU utemeljilo odškodninsko odgovornost države članice zaradi nepravočasno implementirane direktive v nacionalni pravni red.

²⁵ Načela evropskega insolvenčnega prava so delo mednarodne delovne skupine, ki je bila oblikovana za oblikovanje predloga »Skupnega evropskega insolvenčnega prava«. Glej McBryde et al, 2003.

²⁶ Zakon o ratifikaciji Evropske socialne listine (spremenjene) (MESL), Ur. l. RS, št. 24/99 (7/99 – MP (Svet Evrope)).

tev, saj insolvenčno pravo ni učinkovit forum za redistribucijo upravičenj oziroma premoženja in posledično prednostne terjatve povzročajo predvsem dodatne težave.²⁷ UNCITRAL je zato v smernico št. 187 zapisal, da bi insolvenčno pravo morale zmanjšati obseg prednostnih terjatev in določiti jasna pravila o tem, katere terjatve (če sploh katere) se štejejo za prednostne.²⁸

3.1. Združene države Amerike

V ameriškem insolvenčnem pravu se upniki v osnovi delijo na zavarovane²⁹ in nezavarovane. Znotraj razreda nezavarovanih upnikov se upniki delijo še na prednostne, navadne in podrejene upnike.³⁰ Iz splošne stečajne mase so najprej poplačani stroški postopka,³¹ nato prednostne terjatve in kot zadnje še navadne terjatve. Navadni upniki pridobijo pravico do kakršnegakoli poplačila šele, ko oziroma če so prednostne terjatve v celoti poplačane. Posamezni razred upnikov se poplača po načelu sorazmernosti (*pro rata*), kar pomeni, da v primeru, če ni dovolj sredstev za poplačilo vseh terjatev posameznega razreda upnikov, vsak upnik pridobi enak odstotek poplačila svoje terjatve.

Stečajni zakon v 507.(a) členu taksativno določa seznam prednostnih terjatev.³² Za seznam prednostnih terjatev velja, da so terjatve razvrščene po hierarhičnem vrstnem redu, in dokler niso v celoti poplačane terjatve, ki so na seznamu na-

²⁷ Glej str. 270 - 275 UNCITRAL Smernic.

²⁸ Glej tudi Mulalić, 2011, str. 13.

²⁹ Kot v vseh drugih analiziranih pravnih redih so zavarovani upniki tisti upniki, ki so takšno zavarovanje pridobili že v času pred postopkom zaradi insolventnosti. Najpogosteje gre za stvarnopravna zavarovanja. Zavarovani upniki se v stečaju obravnavajo in poplačajo ločeno od nezavarovanih upnikov. Ti upniki se namreč poplačajo iz zavarovanega premoženja.

³⁰ Skeel, 2003, str. 8.

³¹ Stroške postopka zakon sicer tehnično uvršča med prednostne terjatve. Glej 507(a). člen Stečajnega zakona.

³² Seznam prednostnih terjatev definira tudi prednostne terjatve v osebnem stečaju. V tej točki bom naštel samo tiste prednostne terjatve, ki se nanašajo na gospodarske družbe. Kljub temu naj poudarim zanimivo primerjalno pravno posebnost, in sicer, da imajo zapadle in neplačane preživalske obveznosti absolutno prednost pred vsemi preostalimi terjatvami, torej tudi pred stroški postopka. Takšno prednost so te terjatve pridobile z reformo iz leta 2005, imenovano Zakon o preprečevanju zlorab in zaščiti potrošnikov v insolvenčnem pravu (The Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act - BAPCA). V osebnem stečaju se kot prednostna terjatev šteje tudi terjatev iz naslova odškodninske odgovornosti za škodo, ki je nastala drugi fizični osebi (oškodovancu), ker je dolжник vozil pod vplivom alkohola ali mamil (t. i. DUI priority).

štete prej, ni mogoče začeti poplačevati prednostnih terjatev, ki so na seznamu našteje nižje.

Prednostne terjatve po vrstnem redu, navedenem v zakonu, so:

- a) administrativni stroški postopka,
- b) vsi stroški upnika v zvezi z vložitvijo predloga v času od vložitve predloga do sklepa sodišča o začetku postopka (zgolj v postopkih, kjer je predlagatelj upnik),
- c) dohodki delavcev iz naslova pogodbe o zaposlitvi do višine največ 10.950 dolarjev na delavca in največ za šest mesecev pred začetkom stečajnega postopka oziroma prenehanjem opravljanja poslov dolžnika,
- d) plačilo prispevkov za socialna zavarovanja delavcev za obdobje največ šestih mesecev,
- e) terjatve proizvajalcev žita za žito oziroma ribičev za ribe do višine največ 5.400 dolarjev,
- f) terjatve iz naslova zapadlih davčnih obveznosti,
- g) terjatve, ki jih dolžnik dolguje finančnim ustanovam, ki imajo dovoljenje za sprejemanje depozitov (*federal depository institution*), in so potrebne za ohranjanje kapitala teh družb.³³

Ameriški stečajni zakon torej med prednostne terjatve uvršča terjate delavcev do največ šestih mesecev pred začetkom stečajnega postopka in do višine največ 10.950 dolarjev. Med prednostne terjatve uvršča tudi plačilo socialnih zavarovanj za obdobje največ šestih mesecev pred začetkom postopka.

Zakon o obvestilu zaradi prilagoditve in prekvalifikacije delavcev (*Worker Adjustment Retraining Notification Act – WARN*) določa, da mora delodajalec delavce obvestiti o načrtovanem prenehanju poslovanja. Kršitev te obveznosti predstavlja odškodninsko odgovornost delodajalca. Delavci imajo namreč pravico, da jih delodajalec vsaj 90 dni pred načrtovanim koncem poslovanja gospodarske družbe o tem obvesti. Sodna praksa šteje, da tudi terjatve iz naslova te odškodnine spadajo pod prednostne terjatve.³⁴

V ameriškem sistemu ne obstaja državni oziroma nacionalni jamstveni sklad za poplačilo terjatev delavcev.³⁵ Obstaja pa poseben sklad, ki v primeru, da je dol-

³³ Obsežna pojasnila o posameznem razredu prednostnih upnikov npr. v Tabb, 1997, str. 493–531.

³⁴ To ne pomeni, da imajo delavci 90 dnevni odpovedni rok, ampak zgolj, da imajo pravico, da pravočasno zvedo, da bo delodajalec likvidiran. Namen določbe je, da si delavci lahko pravočasno pričnejo iskati drugo delo. Več o tem v Keating, 1997 str. 342 in naprej.

³⁵ Warren, Westbrook, 2001, str. 559. Posebno varnost delavcem, ki jim delodajalec ni izplačal vsaj minimalne plače za 40 urno delo tedensko predstavlja Zakon o poštenih pogojih dela

žnikov sklad za pokojnine podfinanciran, zagotavlja pokojnine upokojenim delavcem dolžnika, vsaj do višine predpisane minimalne pokojnine.³⁶

Delovno pravo v ZDA temelji na pogodbenem odnosu in praktično popolni avtonomiji strank. Nekoliko več pravic imajo delavci, ki so včlanjeni v sindikate, saj njihove pravice urejajo s kolektivnimi pogodbami.³⁷ Pogodbe o zaposlitvi štejejo med trajajoče oziroma neizpolnjene pogodbe, kar pomeni, da jih lahko dolžnik v stečaju in v postopku finančne reorganizacije prosto odpove.³⁸ Stečajni zakon določa, da lahko delodajalec kolektivne pogodbe v postopku finančne reorganizacije odpove oziroma predlaga spremembe. Sodna praksa je izoblikovala devet korakov, ki jim mora slediti delodajalec (dolžnik), da lahko spremeni ali odpove kolektivno pogodbo.³⁹ Kljub obsežnemu seznamu pogojev, je sodna praksa relativno zelo liberalna do predlogov delodajalca.⁴⁰

V postopku finančne reorganizacije so zapadle in neplačane plače in drugi dohodki delavcev pogosto plačani v okviru poplačil tistih upnikov, brez katerih bi bila izvedba načrta finančne reorganizacije nemogoča. Med te upnike spadajo najpogostejše ravno dobavitelji ter delavci.⁴¹

(Fair Labor Standards Act). Zakon ima med drugim določilo 215. člena, ki določa, da nihče ne sme odpeljati, odvzeti, kupiti, odprodati ali se poplačati iz kateregakoli predmeta delodajalca, pri nastanku katerega so sodelovali delavci, ki jim delodajalec v skladu z zakonom ni izplačal plač. V insolvenčnem pravu to pomeni predvsem to, da zavarovani upniki ne morejo unovčiti zavarovanja nad zalogami delodajalca, dokler delodajalec ali zavarovani upnik, delavcem ne izplača zapadlih in neplačanih plač. Glej Keating, 1005, str. 298 in nasl.

³⁶ Več o sistemu pokojninskega zavarovanja delavcev v ZDA in posledicah na pokojninske sklade v primeru stečaja, glej Keating, 1995, str. 99 do 296.

³⁷ McCormack, 2008, str. 210.

³⁸ McCormack, 2008, str. 211.

³⁹ Test je oblikovalo Vrhovno sodišče ZDA v zadevi *In re American Provision Co.*, 44 B.R., 1984. Delodajalec mora sindikatu posredovati predlog za spremembo oziroma odpoved kolektivne pogodbe. Predlog mora temeljiti na vseh informacijah, ki jih ima delodajalec v trenutku posredovanja predloga. Predlog spremembe oziroma odpovedi mora biti nujen pogoj, da se lahko dolžnik reorganizira in mora zagotoviti, da so vsi deležniki v postopku finančne reorganizacije deležni poštenega in enakopravnega obravnavanja. Delodajalec mora sindikatom razkriti vse relevantne informacije, ki so potrebne za preučitev predloga ter se s sindikatom sestajati. Na srečanjih si mora delodajalec prizadevati skleniti s sindikatom sporazum. Odpoved oziroma sprememba je s sklepom sodišča mogoča samo v primeru, če sodišče oceni, da je sindikat predlog zavrnil brez utemeljenega razloga, razlogi, ki jih je navedel delodajalec pa jasno kažejo, da je za reorganizacijo družbe nujno potrebno, da se pogodba spremeni oziroma odpove. Za zelo obširen prikaz vprašanj pravic delavcev v insolvenčnih postopkih v ZDA glej npr. Keating, 1995.

⁴⁰ McCormack, 2008, str. 236.

⁴¹ Keating, 1995, str. 340 in nasl.

3.2. Velika Britanija

V angleškem pravu se terjatve delijo na zavarovane, prednostne, navadne in podrejene. Absolutno prednost imajo stroški insolvenčnega postopka, posebno prednost imajo tudi imetniki zavarovanja *floating charge*.⁴²

Vrstni red poplačila terjatev po angleškem pravu je naslednji:⁴³

- a) stroški postopka (znotraj tega po zakonsko določenem redu),
- b) prednostni upniki – delavci (med seboj *pari passu*),⁴⁴
- c) navadni upniki (zgolj v obsegu 10 odstotkov zneska, pridobljenega pri prodaji premoženja dolžnika, ki ga opravi oziroma zahteva imetnik zavarovanja *floating charge*, torej v obsegu, v katerem se mora zahtevku odpovedati imetnik zavarovanja *floating charge*),
- d) imetnik zavarovanja *floating charge*,
- e) navadni upniki (v preostalem delu),⁴⁵
- f) podrejeni upniki.

Med prednostne terjatve v angleškem pravu sodijo zgolj določeni zahtevki delavcev, saj se je krona (davki) prednostni pravici z reformo leta 2002 odpovedala. Prednostne terjatve po angleškem pravu so terjatve delavcev iz naslova plače in drugih nagrad oziroma plačila iz naslova delovnega razmerja za obdobje štirih mesecev pred dnevom začetka insolvenčnega postopka, vendar ne več kot 800 funtov na teden in terjatve delavcev do plačila prispevkov za kolektivno (tako javno kot poklicno) pokojninsko zavarovanje za obdobje do enega leta pred začetkom postopka.⁴⁶ V postopku finančne reorganizacije imajo plače delavcev absolutno prednostno pravico, kar pomeni, da se izplačujejo tudi pred vsemi stroški

⁴² Obremenitev vseh sredstev (*floating charge*) je oblika zavarovanja, ki se ne nanaša na določeno sredstvo dolžnika, temveč na razred sredstev. Je posebna oblika zavarovanja posojila, ki ga slovensko in tudi germansko pravo ne poznata. Značilnost te oblike zavarovanja je v tem, da ima upnik v primeru nepoplačila svoje terjatve pravico, da se poplača iz določene vrste (razreda) premoženja dolžnika (npr. produkcijska sredstva, zaloge, nepremičnine itd.) ali pa celo iz celotnega premoženja dolžnika (takšna rešitev je najpogostejša). Imetnik takšnega zavarovanja ima posebno prednostno pravico biti poplačan oziroma poseči po premoženju družbe, pred vsemi preostalimi upniki.

⁴³ V vrstni red Goode ne uvršča zavarovanih upnikov, saj na zavarovane terjatve stečaj nima vpliva.

⁴⁴ Prednostne terjatve so tudi neporavnane obveznosti do dajatev iz proizvodnje premoga in jekla (Goode, 2010, str. 251).

⁴⁵ Goode, 2010, str. 275.

⁴⁶ Finch, 2009, str. 756 oz. Insolvency Act 1986, Section 386.

postopka in zavarovanimi upniki.⁴⁷ Z začetkom stečaja se vsem delavcem, razen tistim, za katere drugače odloči upravitelj, odpovedo pogodbe o zaposlitvi.

Delavce poleg navedene prednostne terjatve varujejo tudi pravila delovnega prava in prava socialne varnosti. Ta pravila določajo, da imajo delavci od javnega jamstvenega sklada (*Redundancy Payment Office*) pravico zahtevati plačilo njihovih plač za največ osem tednov, za vsak teden največ po 450 funtov. Poleg plače imajo tudi pravico do (a) odpravnine, (b) do odškodnine zaradi nepravilnočasno odpovedane pogodbe o zaposlitvi v višini največ 450 funtov tedensko za vsak teden, (c) do zakonsko predpisanega minimalnega odpovednega roka in (d) pravico do plačila za neizrabljen dopust v najvišji višini 450 funtov tedensko za obdobje največ šestih tednov.⁴⁸ Plačila, ki jih delavcem poravnava javni jamstveni sklad, lahko le-ta prijavi v stečajni postopek in njegove terjatve se štejejo kot prednostne terjatve delavcev. Jamstveni sklad ima s tem v bistvu vstopno pravico za terjatve delavcev.⁴⁹

3.3. Nemčija

Upniki v nemškem insolvenčnem pravu se delijo na ločitvene, navadne in podrejene. Nemška zakonodaja prednostnih terjatev ne pozna. Plače delavcev in njihovi socialni prispevki po začetku postopka so del stroškov postopka. Plače delavcev in socialni prispevki za zadnje tri mesece pred začetkom insolvenčnega postopka (*Insolvenzgeld*) se poplačajo iz javnega jamstvenega sklada, ki ga opravlja Zavod za zaposlovanje (*Bundesagentur für Arbeit*). Zavod prejme sredstva iz naslova posebnega socialnega prispevka, ki ga plačujejo vsi delodajalci. Terjatve delavcev, ki so starejše kot tri mesece, imajo naravo navadnih terjatev.⁵⁰

V stečajnem postopku se absolutno prednostno poplačajo stroški postopka. Med stroške postopka spadajo tako neposredni stroški, ki so nastali zaradi postopka (stroški upravitelja, sodne takse, stroški računovodskih in drugih poročil itd.), kot tudi vse terjatve, ki nastanejo po začetku postopka. Tipični takšni stroški so stroški delavcev po začetku postopka, stroški poslovanja družbe do njenega prenehanja, tekoči stroški vzdrževanja nepremičnin itd. Če stečajna

⁴⁷ Finch, 2009, str. 757.

⁴⁸ Glej Employment Rights Act 1996, Section 184.

⁴⁹ Glej Goode, 2010, str. 251.

⁵⁰ Kramer, Peter, 2012, str. 79 in nasl.

masa ne zadošča za poplačilo stroškov postopka, se stroški, v skladu s par. 209 InsO, poplačajo v naslednjem vrstnem redu: (1) stroški postopka v ožjem smislu (sodni stroški, stroški upravitelja ...), (2) stroški dolžnika, ki so nastali po začetku postopka (plače zaposlenih, različni fiksni in variabilni stroški poslovanja dolžnika), (3) drugi stroški.

Stroški plač in socialnih zavarovanj se od pričetka postopka naprej torej štejejo kot stroški postopka in imajo tako prednost pred poplačili navadnih upnikov. Ta pravila veljajo tudi za poslovodstvo, ki je z družbo v delovnem razmerju.

Zaradi samega začetka stečaja, delovna razmerja ne prenehajo (par. 108). Tudi nastop insolventnosti ni že sam po sebi razlog, zaradi katerega lahko stečajni upravitelj delavcem redno odpove delovno razmerje.⁵¹ Stečajni upravitelj mora tako odpovedati pogodbo iz poslovnih razlogov, pri čemer dejstvo, da je delodajalec v insolvenčnem postopku, omogoča krajši odpovedni rok za delavce, ki v stečajnem postopku znaša tri mesece, če delovnopravna zakonodaje ne določa krajšega roka (par. 113 InsO). Če bi bil odpovedni rok za delavce daljši od treh mesecev, imajo delavci pravico do odškodnine zaradi predčasnega prenehanja delovnega razmerja, vendar morajo to odškodnino prijaviti v insolvenčno maso kot navadni upniki. Tudi v insolvenčnem postopku še vedno veljajo pravila delovnopravne in socialne zakonodaje. Ker so po delovnopravni in socialni zakonodaji nekatere kategorije delavcev posebej zaščitene (npr: matere, starejši delavci, sindikalni zaupniki itd.), mora insolvenčni upravitelj pri teh kategorijah upoštevati posebne omejitve, določene v specialni zakonodaji in načeloma velja, da so lahko v insolvenčnem postopku odpuščeni samo v primeru, če upravitelj odloči, da bo dolžnik prenehal z opravljanjem dejavnosti oziroma delno prenehal z opravljanjem dejavnosti in zaradi tega ni več potrebe po delavcih.⁵²

Če se znotraj insolvenčnega postopka namesto likvidacije družba skuša rešiti skozi postopek finančne reorganizacije, mora družba pripraviti tudi t.i. socialni plan (*Sozialplan*), ki določa koliko delavcev in kateri delavci bodo zaradi reorganizacije izgubili službo in kako bo delodajalec čim bolj zmanjšal škodo, ki

⁵¹ Nemčija pozna sistem enotnega insolvenčnega postopka, kar pomeni, da se odločitev o tem ali naj se družba ob koncu postopka likvidira ali finančno reorganizira sprejme znotraj tega enotnega postopka. Posledično vsaj ob začetku postopka tako za varovanje pravic delavcev ni avtomatične razlike med stečajnim postopkom in postopkom finančne reorganizacije, kot to poznamo v slovenskem pravnem redu. Glej tudi Cepec, 2014, str. 147 in naprej.

⁵² Braun, 2012, str. 698 do 702.

s tem nastane delavcem. V okviru socialnega načrta lahko insolvenčni upravitelj za izplačila odpuščenim delavcem nameni največ 2,5 kratnik njihovih mesečnih plač in celotni znesek ne sme predstavljati več kot 1/3 stečajne mase.⁵³

3.4. Francija

Po temeljitih reformah francoskega insolvenčnega prava leta 1985, so bili v francoskem pravu oblikovani trije temeljni cilji insolvenčnega prava, ki jih je zakonodajalec postavil v hierarhični vrstni red. V skladu s to lestvico je na vrhu ciljev (a) ohranitev gospodarske družbe (*la sauvegarde de l'entreprise*), na drugem mestu je (b) ohranitev delovnih mest (torej rešitev podjetja, če rešitev gospodarske družbe ni mogoča) in na tretjem mestu (c) poplačilo upnikov.⁵⁴ Za francosko pravno ureditev je posledično značilna izrazita redistribucijska vloga pravic upnikov pred in po uvedbi insolvenčnega postopka, saj francosko pravo ponuja močno varstvo delavcem insolventnega dolžnika. Hkrati francosko pravo v samem insolvenčnem postopku močno oslabi položaj zavarovanih upnikov.

Posebnost francoskega sistema poplačil terjatev v insolvenčnih postopkih so torej terjatve delavcev in različen vrstni red poplačila posameznih terjatev, glede na to, ali se terjatve poplačujejo v postopku finančne reorganizacije ali v stečaju. Terjatve delavcev iz delovnega razmerja so razvrščene v več različnih razredov. Najvišji položaj imajo plače delavcev in s tem povezani socialni prispevki za zadnjih šestdeset dni pred začetkom postopka, ki imajo absolutno prednost pred vsemi terjatvami in stroški postopka, pri čemer najvišja terjatev posameznega delavca, ki ima absolutno prednost, lahko znaša največ 13.675 evrov (leta 2001). Nепoravnane plače za zadnjih šest mesecev pred začetkom postopka so prav tako prednostne terjatve, vendar nimajo prednosti pred davčnimi terjatvami države in zavarovanimi terjatvami, če je terjatev zavarovana s pomočjo premičnine, imajo pa prednost pred zavarovanimi terjatvami na nepremičninah. V postopku likvidacije imajo plače za zadnjih šest mesecev prednost tudi pred stroški postopka.⁵⁵

⁵³ Paragraf 132 Insolvenzordnung.

⁵⁴ Weber, 2005, str. 284.

⁵⁵ Shödermeier, Perochon, v McBryde, 2003, str. 278.

Terjatev delavcev v postopku finančne reorganizacije ni mogoče zmanjšati ali zamakniti njihovega plačila. Plače, po začetku postopka, mora družba poplačevati redno ob zapadlosti. Če obveznosti do delavcev, ki nastanejo po začetku postopka, niso redno poplačane, imajo te terjatve absolutno prednost pred vsemi drugimi terjatvami.

Stroške, ki nastajajo po začetku insolvenčnega postopka, mora upravitelj ali poslovodstvo plačevati ob njihovi zapadlosti. Znotraj stroškov postopka, če le-ti niso plačani že ob zapadlosti, je vrstni red naslednji: (a) plače delavcev od začetka postopka naprej, (b) sodni in administrativni stroški postopka, (c) posojila bank od začetka postopka naprej in pogodbenih strank, ki so privolile v odloženo plačilo terjatev, od začetka postopka naprej, (d) samo v postopku likvidacije (povračilo jamstvenemu skladu za plačilo neplačanih plač delavcem, ki so po zakonu varovane), (e) preostali stroški oziroma terjatve, nastale od začetka postopka naprej.⁵⁶

Tudi v času samega postopka, ko sicer velja moratorij na izvršbe in tožbe upnikov zoper dolžnika, se lahko poplačajo t. i. super privilegirane terjatve delavcev (*superprivilege*) za plače in socialne prispevke za zadnjih šestdeset dni pred začetkom insolvenčnega postopka. Te plače morajo biti izplačane čim prej in za njih moratorij ne velja. Moratorij na izvršbe velja tudi za zavarovane upnike, ki bodo v primeru finančne reorganizacije poplačani v skladu s tem načrtom, v primeru likvidacije pa po tem, ko bo za poplačilo dalo soglasje sodišče. Znotraj posameznega razreda so upniki poplačani sorazmerno glede na višino terjatve.

Z začetkom insolvenčnega postopka delavci ohranijo zaposlitev in spoštovati je potrebno splošna pravila delovnega prava. V času predhodnega moratorija lahko upravitelj oziroma nadzorni sodnik odpusti delavca le v izjemnih primerih in le ob soglasju sodišča. Usoda delavcev je zato odvisna predvsem od tega ali sodišče sklene, da bo skušalo družbo reševati preko postopka finančne reorganizacije ali pa bo družbo poslalo v stečaj. V primeru stečaja mora stečajni upravitelj delavcem odpovedati zaposlitev v roku 15 dni od sprejetja sklepa sodišča, da gre družba v stečaj. V primeru reorganizacije je usoda delavcev in število odpušćanj in način odpušćanj osnovni del načrta. Tudi pri prodaji podjetja je eden izmed temeljnih kriterijev (pogosto pomembnejši od kupnine) število ohranjenih delovnih mest.⁵⁷

⁵⁶ Prav tam, str. 266.

⁵⁷ Shödermeier, Perochon v McBryde, 2003, str. 281.

Poleg posebnega položaja delavcev v insolvenčnih postopkih imajo v Franciji še poseben jamstveni sklad za terjatve delavcev (A.G.S. – *Assurance de garantie des salaires*), v katerega morajo vplačevati vsi zaposleni v Franciji in katerega naloga je, da kmalu po začetku insolvenčnega postopka izplača delavcem njihove terjatve (ne samo plače, ampak tudi odpravnine, odškodnine itd.). Višina plačila delavcem je omejena na največ 120.000 evrov za posameznega delavca, za vse njegove terjatve. A.G.S. v insolvenčnem postopku prijavi regresni zahtevek do delodajalca – dolžnika. Pri regresu A.G.S. obdrži prednostni položaj delavcev z določenimi omejitvami.

4. UREDITEV V SLOVENIJI

Tudi v slovenskem pravnem redu terjatve v osnovi ločimo na zavarovane in nezavarovane, slednje pa na prednostne in navadne. Prednostne terjatve so nezavarovane terjatve, za katere je značilno, da zanje prisilna poravnava ne učinkuje, v stečaju se imetniki prednostnih terjatev poplačajo za plačilom stroškov stečajnega postopka in pred plačilom navadnih terjatev.⁵⁸ Če premoženje dolžnika ne zadošča za poplačilo vseh prednostnih terjatev, se te poplačajo v sorazmernem deležu. Prednostne terjatve so v celoti povezane s pravicami oziroma terjatvami delavcev do delodajalca in terjatvami davčnih organov ter zavodov za obvezna socialna zavarovanja (plačilo davkov in prispevkov, ki jih mora delodajalec izplačati hkrati z izplačili, ki pripadajo delavcem). Druge davčne obveznosti (davek na dodano vrednost, davek od dohodkov pravne osebe, davčne globe) in druge terjatve dolžnika do države oziroma lokalne skupnosti (nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, kazni za prekrške itd.) so navadne terjatve.⁵⁹

⁵⁸ Prvi odstavek 213. člena ZFPPIPP in prvi odstavek 359. člena ZFPPIPP.

⁵⁹ Zakonodajalec je z novelo ZFPPIPP-C črtal prednostno pravico države do poplačila davkov, ki so nastali v zadnjem letu pred začetkom stečajnega postopka. Zakonodajalec je s tem sledil modernim primerjalnopravnim trendom. V obrazložitvi predloga spremembe je Vlada RS zapisala, da »za privilegirano obravnavo terjatev države za plačilo davkov iz drugega odstavka 21. člena ZFPPIPP ni utemeljenih razlogov, saj ima država vse možnosti, da sama zagotovi izterjavo teh obveznosti po ZDavP-2. Zato se s spremembo drugega odstavka 21. člena ZFPPIPP neplačani davki za zadnje leto pred začetkom postopka črtajo kot prednostne terjatve. Glej Vlada Republike Slovenije, 2010, str. 36.

Med prednostne terjatve zakonodajalec uvršča:

- plače in nadomestila plač⁶⁰ za zadnje tri mesece pred začetkom postopka zaradi insolventnosti,⁶¹
- odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri dolžniku, in poklicne bolezni,
- neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka,⁶² ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov,
- *plače in nadomestila plač delavcem, katerih delo zaradi začetka stečajnega postopka postane nepotrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka,*
- *odpravnine delavcem, ki jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom postalo nepotrebno,*
- *davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati z izplačili iz prej navedenih točk,*⁶³
- nadomestilo za neizrabljen letni dopust za tekoče koledarsko leto.

V stečajnem postopku so prednostne terjatve tudi nezavarovane terjatve za plačilo prispevkov, ki so nastale v zadnjem letu pred začetkom stečajnega postopka (2. odstavek 21. člena ZFPPIPP).⁶⁴ Druge terjatve delavcev, med

⁶⁰ Velja tudi za denarna povračila (odškodnine) namesto odpovednega roka za prenehanje delovnega razmerja, dogovorjena med delodajalcem in delavci po zakonu, ki ureja delovna razmerja in sicer v sorazmernem delu, glede na čas od sklenitve dogovora do začetka postopka zaradi insolventnosti. Glej Avtentična razlaga 1. točka prvega odstavka 21. člena ZFPPIPP (Ur. l. RS št. 47/11).

⁶¹ Pri definiranju pojmov plača in nadomestilo plače moramo izhajati iz delovnopravne zakonodaje. Za podrobnejšo definicijo prednostnih terjatev glej npr. Mulalič, 2011, str. 17.

⁶² Velja tudi za prisilno poravnavo. Glej Avtentična razlaga 3. točke prvega odstavka 21. člena ZFPPIPP (Ur. l. RS št. 106/10).

⁶³ V poševnem tisku navedene terjatve bi teoretično gledano morale oziroma bi lahko bile tudi strošek postopka, saj gre za terjatve, ki nastanejo po začetku insolvenčne postopka. Glej npr. tudi Tičar, 2009, str. 192. Hkrati pa ZFPPIPP v 355. členu med stroške postopka šteje: »plače in druga nadomestila osebam, ki opravljajo posle za potrebe stečajnega postopka, vključno z davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati in plačati hkrati s temi plačili ...«

⁶⁴ ZFPPIPP v šestem odstavku 296. člena določa, da v stečajnem postopku ni potrebno prijaviti terjatev za plačilo plač in nadomestila plač delavcev, terjatev za plačilo odpravnine delavcem in terjatev za plačilo davkov in prispevkov, ki jih mora delodajalec (dolžnik) obračunati ali plačati hkrati z izplačili prednostnih terjatev ter terjatev za plačilo davkov in davčnem postopku.

katere sodijo tudi povračila stroškov prevoza na delo in z njega, povračila za prehrano, službena potovanja, regres za letni dopust ter tudi morebitne terjatve za plače in nadomestila plač, ki so starejše od treh mesecev, so uvrščene med navadne terjatve in bodo kot take poravnane sočasno in v enakem sorazmernem deležu kot preostale nezavarovane terjatve upnikov.⁶⁵

V primerjavi z drugimi kontinentalnimi pravnimi redi, je ureditev terjatev delavcev manj ugodna, saj se terjatve delavcev, katerih delo je postalo v času stečaja ne-potrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka (torej so nastale po začetku postopka), poplačujejo kot prednostne terjatve, torej iz razdelitvene mase, in ne kot strošek postopka. Obrazložitve oziroma razlogov za takšno ureditev nisem našel,⁶⁶ pa čeprav gre za pomemben odstop od načela, da so terjatve, ki so nastale po začetku postopka, strošek postopka. Tudi Tičar poudarja na nesistematičnost tega določila, saj terjatve delavcev nastanejo po začetku postopka (oziroma v samem postopku), kar pomeni, da bi morale biti del stroškov postopka in ne prednostne terjatve. Ne strinjam se oziroma ne razumem Tičarjeve ugotovitve, da bi ta plačila delavcem, če bi se štela kot strošek postopka, lahko ogrozila sam stečajni postopek.⁶⁷ Stečajni postopek je namenjen likvidaciji prezadolžene gospodarske družbe z urejenim sistemom prodaje premoženja dolžnika in skupinskim poplačilom stroškov in upnikov. Dejstvo, da so stroški postopka zaradi plačila plač delavcem višji, kot bi bili brez teh plačil, že pojmovno ne more ogroziti stečajnega postopka.

Med stroške postopka je zakonodajalec na podlagi prvega odstavka 355. člena ZFPPIPP uvrstil: *»plače in druga nadomestila osebam, ki opravljajo posle za potrebe stečajnega postopka, vključno z davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati in plačati hkrati s temi plačili.«* Tičar meni, da je potrebno določbo razumeti široko in da ne gre zgolj za terjatve tistih delavcev, pri katerih je delo povezano s samim dejstvom vodenja stečajnega postopka, ampak tudi za terjatve tistih delavcev, ki nadaljujejo s svojim delom tudi po začetku stečajnega postopka in sicer bodisi v svojstvu končanja nujnih poslov (316. člen ZFPPIPP) bodisi nadaljevanja poslovanja (317. člen ZFPPIPP).⁶⁸

⁶⁵ Sodin, 2011, str. 16.

⁶⁶ Predlagatelj zakona jih v predlogu zakona ni pojasnil (glej Predlog ZFPPIPP, 2007), prav tako je bilo o tem vprašanju v strokovni in znanstveni literaturi napisano izjemno malo.

⁶⁷ Tičar, 2009, str. 193.

⁶⁸ Prav tam, str. 193.

Ureditev položaja terjatev delavcev po začetku stečajnega postopka je tako presenetljivo nejasna in omogoča več interpretacij. Menim, da je potrebno določbe ZFPPIPP tolmačiti tako, da se kot strošek postopka štejejo vse terjatve delavcev, ki jim stečajni upravitelj ne odpove pogodbe o zaposlitvi zaradi začetka stečajnega postopka. Pri tem je dikcija zakona še posebej neposrečena, saj tako delovnopravna teorija kot sodna praksa zastopa stališče, da zgolj začetek stečaja ni utemeljen razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga.⁶⁹

Položaj delavcev v insolvenčnih postopkih ne ureja insolvenčna zakonodaja, temveč delovnopravna zakonodaja. Pravila so urejena v Zakonu o delovnih razmerjih (Ur.l. RS št. 21/2013, v nadaljevanju ZDR-1). ZDR-1 v 104. členu določa, da lahko upravitelj v stečajnem postopku s 15-dnevnim odpovednim rokom odpove pogodbe o zaposlitvi zaposlenim delavcem, katerih delo je zaradi začetka stečajnega postopka pri delodajalcu postalo nepotrebno. Pogodba o zaposlitvi torej preneha z redno odpovedjo iz poslovnega razloga, obveznosti delodajalca pa so zaradi narave odpovedi nekoliko milejše, predvsem krajši in enotni odpovedni rok. Vendar kot že rečeno, se tudi v stečajnem postopku zahteva utemeljen odpovedni razlog, saj začetek stečaja sam po sebi še ni zadosten razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi.⁷⁰ Delavci, ki jim je odpovedana pogodba o zaposlitvi v stečajnem postopku ali v sklopu pravnomočno potrjene prisilne poravnave, imajo pravico do odpravnine. Če upravitelj odpusti večje število delavcev, mora o tem obvestiti sindikat ter zavod za zaposlovanje ter se s sindikatom posvetovati o možnih načinih za preprečitev in omejitve števila odpovedi in o možnih ukrepih za preprečitev in omilitve škodljivih posledic. V postopku prisilne poravnave lahko delodajalec delavce odpusti s 30 dnevnim odpovednim rokom samo, če je prisilna poravnava potrjena in če so odpovedi pogodb o zaposlitvi delavcev predvidene v načrtu finančnega prestrukturiranja kot eden od posebnih ukrepov finančnega prestrukturiranja (105. člen ZDR-1).

Dodatno varstvo delavcev predstavlja še Zakon o javnem jamstvenem in

⁶⁹ Glej v nadaljevanju.

⁷⁰ Tičar, 2009, str. 189 in nasl. Tičar v zvezi s tem poudarja napačno prakso stečajnih upraviteljev, ki običajno kar avtomatično odpovedo pogodbe o zaposlitvi vsem zaposlenim in poudarja, da morajo stečajni upravitelji vedno navesti utemeljen odpovedni razlog in da samo dejstvo stečaja samo po sebi ni zadosten razlog. V oporo svoji trditvi navaja tudi sodno odločbo Pdp 1153/2009 z dne 18.2.2010.

preživninskem skladu Republike Slovenije (ZJSRS),⁷¹ v skladu s katerim so delavci upravičeni do izplačila:

- neizplačanih plač za obdobje zadnjih treh mesecev pred datumom prenehanja delovnega razmerja,
- neizplačanih nadomestil plače za plačane odsotnosti z dela v obdobju treh mesecev pred datumom prenehanja delovnega razmerja,⁷²
- nadomestila plače za čas neizrabljenega letnega dopusta, do katerega je upravičen v tekočem koledarskem letu,⁷³
- odpravnine, v višini in pod pogoji, kot jih za presežne delavce določajo predpisi, ki urejajo delovna razmerja.⁷⁴

Upravičenec pridobi pravice z dnem prenehanja delovnega razmerja, vendar je pogoj za pridobitev pravic, da mu je delovno razmerje prenehalo zaradi insolventnosti delodajalca.⁷⁵ V skladu z ZJSRS je delodajalec insolventen, če je nad njim začet stečajni postopek ali če je sklep o potrditvi prisilne poravnave postal pravnomočen.⁷⁶

⁷¹ Uradni list RS, št. 78/06, 106/12.

⁷² Za pravici iz prve in druge alineje: največ do zneska v višini treh minimalnih plač določenih z zakonom na dan izdaje odločbe, zmanjšanih za davke in prispevke.

⁷³ Največ do zneska v višini ene polovice minimalne plače določene z zakonom na dan izdaje odločbe, zmanjšane za davke in prispevke.

⁷⁴ Največ do zneska v višini ene minimalne plače določene z zakonom na dan izdaje odločbe, zmanjšane za davke in prispevke.

⁷⁵ Gre za relativno strogo pravilo, ki povzroča številne težave in agonije delavcev, katerih delodajalci so de facto insolventni in posledično delavci že več mesecev ne prejemajo plač, a posloводства dolžnika še niso predlagala začetka stečajnega postopka. Ta tema zasluži posebno obravnavo in predvsem primerjalno pravno analizo, vendar to presega namen oziroma obseg tega članka. Za iztočnico naj samo navedem, da Bronstein že leta 1987 ugotavlja, da v večini držav začetek postopka zaradi insolventnosti ni pogoj za pridobitev pravice do izplačila iz jamstvenih skladov in da so delavci do izplačila upravičeni že v trenutku dejanske insolventnosti (Bronstein, 1987, str. 726).

⁷⁶ To pomeni, da v času postopka prisilne poravnave delavci nimajo pravico do poplačila plač in nadomestil iz jamstvenega sklada. Zaradi varstva pravic delavcev je zato ZFPPIPP v zvezi s prisilno poravnavo določil kar nekaj varoval in sicer: (a) dolžnikovemu predlogu za dvomesečno odložitve o odločanju o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka lahko sodišče ugodi samo, če posloводство dolžnika poda izjavo, da dolžnik ne zamuja s plačilom plač delavcev do višini minimalne plače (ter vseh davkov in prispevkov povezanih z izplačilom plače) ter da bo dolžnik v tem dvomesečnem obdobju sposoben pravočasno plačevati plače delavcem do višine minimalne plače; (b) vsaj 15 dnevna zamuda pri plačilu plač delavcev do višine minimalne plače (in vseh prispevkov) je utemeljen razlog za ugovor proti vodenju postopka prisilne poravnave; itd. Na težave pri pravicah odpuščenih delavcev iz jamstvenega sklada v prisilni poravnavi opozarja tudi Tičar. Glej Tičar, 2013, str. 212 in naprej.

4.1. Poplačilo delavcev kot upnikov v praksi

Ob koncu poglavja o položaju terjatev delavcev v insolvenčnih postopkih predstavljam še empirične rezultate o poplačilu terjatev upnikov v slovenskih stečajnih postopkih, s poudarkom na analizi poplačila prednostnih terjatev. Analiza je bila narejena v okviru doktorske disertacije in temelji na analizi vseh pravnomočno končanih stečajnih postopkov od oktobra 2008 do aprila 2013.⁷⁷ Od 1.251 analiziranih stečajev se je 894 stečajev oziroma 71,5 odstotka postopkov končalo brez delitve premoženja, ker so bili stroški postopka večji od premoženja dolžnika. Povprečno poplačilo upnikov v stečajnih postopkih je v analiziranih primerih znašalo 6,8 odstotka. Navadni upniki so bili v povprečju poplačani zgolj 4,6-odstotno. Iz Tabele 11 lahko razberemo, da so bili prednostni upniki poplačani v povprečju 21,1 odstotkov. Mediana je enaka nič. Poplačilo prednostnih upnikov zgolj v postopkih, kjer so bili upniki vsaj deloma poplačani je znašalo 60,3 odstotka, mediana je bila še višja in sicer 74 odstotkov.

Tabela 1: Odstotek poplačila prednostnih upnikov, vsi postopki in zgolj postopki, kjer je prišlo do poplačila upnikov⁷⁸

Poplačilo prednostnih upnikov – vsi postopki	Odstotek poplačila terjatev
povprečje (M1; ožja metoda)	28,0 %
mediana (M1; ožja metoda)	0,0 %
standardni odklon (M1; ožja metoda)	40,7 %
povprečje (M2; širša metoda)	21,1 %
mediana (M2; širša metoda)	0,0 %
standardni odklon (M2; širša metoda)	37,4 %
Poplačilo prednostnih upnikov – samo »polni« postopki	Odstotek poplačila upnikov
povprečje (M1; ožja metoda)	61,5 %
mediana (M1; ožja metoda)	77,6 %
standardni odklon (M1; ožja metoda)	39,7 %
povprečje (M2; širša metoda)	60,3 %
mediana (M2; širša metoda)	74,0 %
standardni odklon (M2; širša metoda)	40,2 %

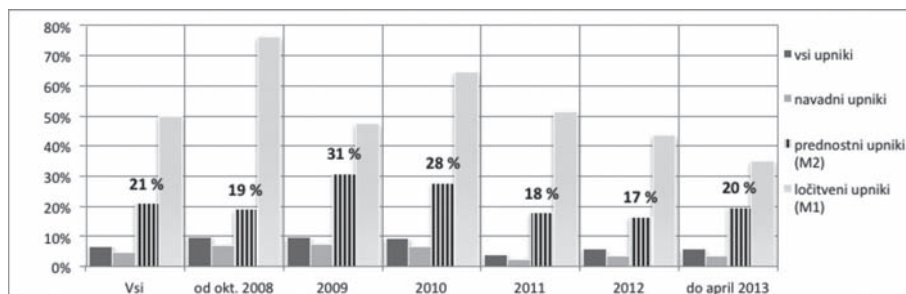
Vir: Javno dostopni podatki o posameznem postopku iz baze eObjave (AJPES), lasten izračun.

⁷⁷ Podatke sem pridobival s pomočjo javno dostopnih virov preko spletnega portala Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) in sicer baz »eObjave« in »elnsolv«. Za celotno empirično analizo slovenskega insolvenčnega prava glej Cepec, 2014.

⁷⁸ Pri poplačilu prednostnih sem zaradi pomanjkljivih podatkov uporabil dve različni metodi izračuna povprečnega in mediana poplačila upnikov. Pri ožji metodi (M1) sem pri izračunih upšteval

Poplačilo prednostnih upnikov skozi čas (od 2008 do 2013) in po okrožnih sodiščih pokaže, da so bili prednostni upniki najbolj poplačani v postopkih, ki so bili pravnomočno končani v letu 2009, kjer so bili v po metodi M2 v povprečju poplačani 30,9 odstotno, najslabše pa v letu 2012, kjer je povprečno poplačilo znašalo samo 16,5 odstotkov. Mediana je bila v vseh letih enaka nič, kar pomeni, da prednostni upniki najpogosteje niso dobili nikakršnega poplačila. Pregled po okrožnih sodiščih pokaže, da so bili v letih med 2008 in 2013 najbolj poplačani prednostni upniki na območju okrožnih sodišč Krško (47,4 odstotno), Slovenj Gradec (32,8 odstotno) in Nova Gorica (30,6 odstotno), najslabše pa na območju okrožnih sodišč Koper (12,5 odstotno), Ptuj (13,7 odstotno) in Celje (16,2 odstotno).

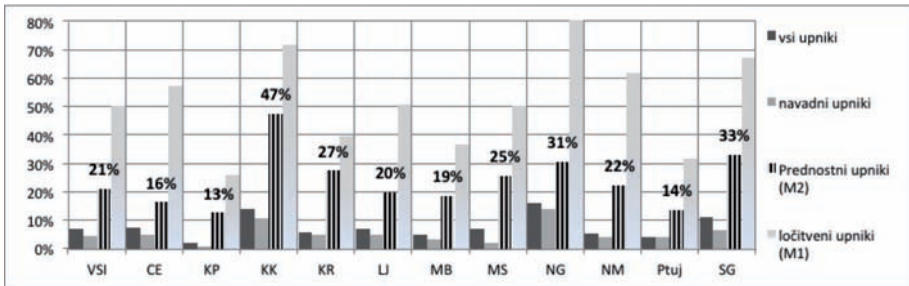
Slika 17: Odstotek poplačila upnikov po letih (vsi primeri)

Vir: Javno dostopni podatki o posameznem postopku iz baze eObjave (AJ PES), lasten izračun.

samo tiste postopke, pri katerih je bil znan podatek o višini prednostnih terjatev. V številnih postopkih ta podatek ni bil znan, ker je imel dolжник tako malo premoženja, da sploh ni bil sestavljen osnovni seznam terjatev, ali pa so se postopki začeli pred javno objavo podatkov in v zaključnem poročilu upravitelja ni bilo podatkov o terjativah upnikov. Pri širši metodi (M2) sem upošteval tudi tiste postopke, pri katerih višina terjatev prednostnih upnikov ni bila znana, a mi je bil znan podatek o tem, da upniki niso bili poplačani. Metoda (M2) temelji na domnevi, da so prednostni upniki obstajali v vseh analiziranih primerih. Metoda M1 je z vidika povprečnega in mediane poplačila upnikov ugodnejša, saj izpušča postopke, kjer so prednostni upniki obstajali, a ker o tem nisem imel jasnega podatka, teh postopkov nisem upošteval, čeprav sem vedel, da v postopku noben upnik ni bil poplačan. Pri metodi M2 so podatki z vidika povprečnega poplačila in mediane poplačila upnikov nižji, kot so v resnici, saj je domneva, da je imela družba prednostne upnike v vseh primerih, napačna oziroma preširoka. Pri analizi poplačila prednostnih upnikov sem pri metodi M1 zajel 450 družb, pri metodi M2 pa 596 družb. V celotnem vzorcu 1251 družb v 641 primerih (51,2 odstotka primerov) zagotovo ni bilo prednostnih upnikov. Za analizo torej ostane 610 družb. Pri metodi M2 sem izločil 14 postopkov, pri katerih nisem imel dovolj podatkov, da bi jih lahko vključil v izračune. Pri metodi M1 sem skupaj izločil 160 primerov. Pri vseh teh primerih nisem imel podatka o tem, ali so prednostni upniki obstajali ali ne. Za 142 od teh 160 primerov vem, da noben upnik ni bil poplačan, za 18 primerov pa vem, da je vsaj del upnikov bil poplačan. Glede na vse navedene podatke sklepam, da je točen podatek o povprečnem poplačilu upnikov bližje podatku M2.

Slika2: Odstotek poplčila upnikov po sodiščih in vrsti terjatev (vsi postopki)

Vir: Javno dostopni podatki o posameznem postopku iz baze eObjave (AJPES), lasten izračun.

5. SKLEP

Varstvo pravic delavcev v insolvenčnih postopkih oziroma predvsem poplačilo njihovih terjatev do insolventnih delodajalcev je mogoče reševati na dva načina in sicer s pomočjo sistema prednostnih terjatev in/ali s pomočjo posebnega jamstvenega sklada za poplačilo delavcev. Ker menim, da insolvenčno pravo ni učinkovito sredstvo oziroma postopek za redistribucijo pravic in da morajo biti pravice upnikov v in zunaj insolvenčnega postopka v enakem razmerju do pravic preostalih upnikov, v prvi vrsti podpiram varstvo terjatev delavcev s pomočjo jamstvenega sklada. Hkrati tudi menim, da so izjeme od prepovedi redistribucije v določenih primerih dopustne. Takšno izjemo v prvi vrsti predstavljajo ravno terjatve upnikov, ki ne morejo učinkovito razpršiti svojega tveganja. Delavci so tipičen primer upnikov, ki zaradi narave odnosa oziroma razmerja do delodajalca ne morejo ustrezno zaščititi oziroma ovrednotiti svojega tveganja za primer neplačila. Posledično so ureditve, ki terjatom delavcem namenjuje posebno prednost pri poplačilu, ekonomsko razumne in upravičene. Zaradi učinkovitega varstva pravic delavcev in predvsem zaradi varstva pravic ostalih nezavarovanih upnikov pa je potrebno resno razmisliti in analizirati ali je trenutna pravna ureditev ustrezna. (Ne)primernost trenutne ureditve je namreč vprašljiva tako iz razloga neenakopravnega položaja ostalih navadnih upnikov, ki so prav tako lahko ekonomsko odvisni od insolventnega dolžnika in jih neplačilo terjatev lahko pahne v lastno insolventnost, iz razloga težav, ki jih prinaša redistribucija predinsolvenčnih upravičenj na račun navadnih upnikov (problem *forum shoppinga*) in nenazadnje tudi iz dejstva, da so prednostni upniki v

insolvenčnih postopkih v povprečju poplačani izjemno slabo, kar pomeni, da je takšna ureditev iz vidika varstva delavcev nezadostna oziroma neučinkovita. Tako bi morali resni razmislek usmeriti v idejo, da se na eni strani odpravijo prednostne pravice delavskih terjatev in po drugi strani okrepi varstvo terjatev delavcev skozi jamstveni sklad, kot posebno obliko socialnega varstva. Takšna sprememba bi tako teoretično kot praktično predstavljala pravilen premik varstva terjatev delavcev iz polja civilnega oziroma insolvenčnega prava, v pravo socialne varnosti. Civilno oziroma insolvenčno pravo namreč ni primeren poligon za redistribucijo upravičenj in to vlogo lahko bistveno bolje prevzame pravo socialne varnost. Moderen primer države, ki je že stopila na to pot, je Nemčija.

LITERATURA

- Braun, E.: Insolvenzordnung (InsO) Kommentar, 5. neubearbeitete Auflage, München, Verlag C. H. Beck, 2012.
- Bronstein, A. S.: The protection of workers' claims in the event of the insolvency of their employer, from civil law to social security, *International Labour Review*, Vol. 126, No.6, 1987, str. 715 - 731.
- Cepec J., *Pravno – ekonomska analiza insolvenčnih postopkov*, doktorska disertacija, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014.
- Finch, V.: *Corporate Insolvency Law, Perspectives and Principles*, Second Edition, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.
- Frost, C. W.: Bankruptcy Redistributive Policies and the Limits of the Judicial Process, *North Carolina Law Review*, Vol. 74, Issue 1, 1995, str. 75–141.
- Goode, R.: *Principles of Corporate Insolvency Law*, London, Sweet & Maxwell, 2011.
- International Monetary Fund: *Orderly & Effective Insolvency Procedures*, Key Issues, Legal Department, International Monetary Fund 1999.
- Jackson, T. H., Scott R.: On the Nature of Bankruptcy: An Essay on Bankruptcy Sharing and the Creditors' Bargain, *Virginia Law Review*, Vol. 75, No. 2, 1989, str. 155–204.
- Jackson, T. H.: *The logic and limits of Bankruptcy law*, Washington D.C., Beard Books, October, 2001.
- Keating D. L.: *Bankruptcy and Employment Law, Bankruptcy's Impact on Employers, Employees, Unions, and Retirees*, Boston, Little Brown & Co., 1995.
- Kramer, R., Peter, K. F.: *Insolvenzrecht, Grundkurs für Wirtschaftswissenschaftler*, Gabler Verlag, Springer Fachmedien, 2012.
- McBryde, W.W., Flessner, A., Kortmann S.S.C.J.: *Principles of European Insolvency Law*, Series Law of Business and Finance, Volume 4, Deventer, Kluwer Legal Publishers, 2003.
- McCormack, G.: *Corporate rescue law – an Anglo-American perspective*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2008.

- Mokal, R. J.: *Corporate Insolvency law, Theory and Application*, Oxford, Oxford University Press, 2005.
- Mooney, C. W.: *A Normative Theory of Bankruptcy Law: Bankruptcy As (Is) Civil Procedure*, Washington and Lee Law Review, Vol. 61, No. 3, 2004, str. 931–1061.
- Mulalić, E.: *Posebno varstvo terjatev delavcev v postopkih zaradi insolventnosti s prednostno pravico*, Pravna praksa, št. 6-7, 2011, str. 13 – 14.
- Rasmussen, R. K., Skeel D. A.: *The Economic Analysis of Corporate Bankruptcy Law*, American Bankruptcy Law Review, Vol. 3, 1995, str. 85–115.
- Shödermeier, M. D., Perochon, F.: *National Report for France*, v McBryde, W. W., Flessner, A., Kortmann S. C. J. J., *Principles of European Insolvency Law*, Law of Business and Finance, Volume 4, Kluwer Legal Publisher, 2003.
- Skeel, D. A.: *Creditors' Ball, The »New« New Corporate Governance in Chapter 11*, University of Pennsylvania Law Review, Vol. 152, No. 2, 2003, str. 917–951
- Sodin, R.: *Položaj delavcev v insolvenčnih postopkih*, Pravna praksa, št. 4, 2011, str. 15 -16.
- Stiglitz, J. E.: *Bankruptcy Laws, Basic Economic Principles*, v *Resolution of Financial Distress, An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws*, Edited by Claessens et al., 2001, str. 1–24.
- Tabb, C. J.: *The Law of Bankruptcy*, The Foundation Press, Inc., New York, 1997.
- Tičar, L.: *Novejša problematika delovnopravnega položaja delavcev v primeru insolventnosti delodajalca*, Delavci in delodajalci, Revija za delovno pravo in pravo socialne varnosti, Letnik XII, 2-3, 2012, str. 207 – 223.
- Warren, E., Westbrook, W.: *The Law of Debtors and Creditors*, Fourth Edition, New York, Aspen Law & Business, 2001.
- Warren, E.: *Bankruptcy policy*, v *Corporate Bankruptcy, Economic and legal Perspectives*, edited by Bhandari, J. S., and Weiss, L. A., New York, Cambridge University Press, 1996.
- Weber, R.: *Can the Sauvegarde Reform Save French Bankruptcy Law: A Comparative Look at Chapter 11 and French Bankruptcy Law from an Agency Cost Perspective Note*, Michigan Journal of International Law, Vol. 27, 2006, str. 257–302.
- Westbrook, W., Booth, C. D., Paulus, C. G., Rajak, H.: *A global view of Business Insolvency Systems*, Washington D.C., The World Bank, 2010.
- Ziegel, J. S.: *Preferences and Priorities in Insolvency Law: Is There a Solution?*, The Saint Louis University Law Journal, Vol. 39, 1994–1995, str. 793–807.
- Zweigert, K., Kötz, H.: *An Introduction to Comparative Law*, New York, Oxford University Press Inc., 1998.

WORKERS' CLAIMS IN INSOLVENCY PROCEEDINGS, A COMPARATIVE AND ECONOMIC ANALYSIS

Jaka Cepec*

SUMMARY

The article presents a law and economics and a comparative analysis of workers' claims in insolvency proceedings. In the first chapter the author presents a summary of law and economics literature on the question of redistribution of pre-insolvency rights and explains that the literature stands on two opposite positions, namely, one part of the literature argues that insolvency law should not be a tool for the redistribution of rights, which means that the rights of creditors should be the same regardless of the fact whether they are paid in or outside an insolvency proceeding. Relative entitlements of creditors should not be changed. Insolvency law is the forum for solving the collective action problem and should not be intended for redistribution of wealth. The other part of the literature argues the opposite, namely that insolvency proceedings are essentially different than individual enforcements of debts and that the insolvency law is a forum which should address broader issues and interests, especially the interest of local communities and workers.

The second chapter deals with the comparative analysis of workers' claims in the compared legal system. The author analyses the representatives of the basic legal systems namely USA, UK, Germany and France. The analysis shows that in all compared legal systems workers' claims have a preferential position as they are considered as priority claims or as costs of the procedure. German Insolvency law is a bit different from others, as workers claims are not considered as priority claims but are rather paid out of a wage guarantee fund. Otherwise the differences between the compared systems are essentially within the scope of workers claims (in time and in absolute terms) that have a special (priority) status and the scope of the combination between priority right and wage guarantee fund systems.

* Jaka Cepec, PhD, Assistant at the Faculty of Economics, University of Ljubljana, Slovenia
jaka.cepec@ef.uni-lj.si

In the third chapter the paper analyses the position of workers' claims in Slovenian Insolvency Law. The system of protecting workers' claims is comparatively similar and divided between the priority status of workers claims and the wage guarantee fund. A major comparative peculiarity of the Slovenian system is the fact that salaries of workers (whose job as a result of insolvency becomes unnecessary after the beginning of the insolvency proceedings) that arise after the beginning of the insolvency proceedings are considered as priority claims and not as costs of the proceedings. The reasons for such a regulation remain unexplained and have no comparative or economic reasoning.

Empirical study of Slovenian bankruptcy cases shows that priority claims are on average paid 21 percent, median equals zero. Unsecured creditors are on average paid only 6, 8 percent.

The authors' main conclusions are that there are comparatively two major systems of protecting workers claims, namely the priority status and the systems of wage guarantee funds. Those two systems can be used either separately (USA, Germany) or combined (France, UK and Slovenia). Due to law and economic reasoning, the author is more in favor of using the wage guarantee funds system as priority claims may have a negative effect on a possible forum shopping and the position of other unsecured creditors.